

GONDOLATOK A NEVELŐKÖZÖSSÉGRŐL

Dr. MOLNÁR JÓZSEF

A nevelőtestülettel, a nevelőközösség kérdéseivel a pedagógiai tudományos folyóiratokban az utóbbi időben több cikk jelent meg. Ezek a cikkek, — mintahogy dr. Berencz János az egri Főiskola pedagógiai tanszékének vezetője is megállapította egyik tanulmányában: „témájukban leszűkítettek, nagyrészt az igazgató szervezési, nevelési ténykedéseiről írnak egyes iskolák tapasztalatai alapján” [1].

Nem szólnak a nevelőtestülettel kapcsolatosan oly kérdésekről, mint például az eszmei-, politikai-, világnézeti-, pedagógiai egység a nevelőtestületben, vagy ha írnak is mint pl. egy pedagógiai szakdolgozat, amely nemrégén a kezembe került s melynek címe „Az eszmei, politikai, pedagógiai egység a nevelőtestületben”, de az mindenről írt: a füzetek egységes bekötéséről, a sorakoztatás, a feleltetés egységéről, csak éppen a tantestület eszmei, politikai egységéről nem írt egy sort sem, pedig ez volt a címe dolgozatának. Úgy látszik, hogy teljesen téves fogalmak voltak az illetőnek az eszmei, politikai egység kérdéséről, pedig már több mint 20 éves pedagógiai tapasztalattal rendelkezik az illető levelező hallgató.

E rövid kis tanulmányban néhány ilyen vonatkozású gondolatot vetek fel, természetesen a teljesség igénye föl sem merülhet, éppen a cikk rövidezsége miatt.

A nevelőközösség tulajdonképpen nem más, mint a nevelőknek közös cél elérésére történő egyesülése. Makarenko szerint: „A pedagógusközösség ne legyen véletlen alakulat... hanem harmonikus egész” [2]. A nevelőtestület célja az ifjúság oktatása és nevelése. Olyan értelmes, tudományos világnézettel felvértezett, szocialista-, kommunista erkölcsi tulajdonságokkal rendelkező ifjúságot kell nevelnie, amely képes lesz az előtte álló feladatok megoldására. Ezt a nevelőtestület csak egységes nevelői eljárással és ráhatással tudja elérni.

Makarenko azt mondja: „A jó igazgató úgy válogatja össze a testület tagjait, hogy abba mindenfajta típusú nevelő legyen. Legyen benne bizonyos számú idős, tapasztalt pedagógus, de feltétlenül a fiatalok is képviselve legyenek” [3]. Tehát jó és helyes, ha a nevelőközösségben van szangvinikus, flegmatikus, kolerikus, határozott, vidám, komoly, játékos, stb. típusú nevelő. Ilyen szempontból tehát az a jó, ha nem egységes a nevelőtestület, de talán nem is lehetne. Így a többféle egyéniségű gyermek talál magának megfelelő eszményképet a nevelők kö-

zött. Az egyiktől a bátor, határozott fellépést; a másiktól a jó kedélyt; a harmadiktól a higgadt, nyugodt magatartást stb. tanulja meg.

A nevelőközösség másokért él és dolgozik. Munkáját, hogy hosszú éveken keresztül jól tudja végezni, — ahhoz az kell, — hogy a nevelőtestület egyes tagjai is jól érezzék magukat abban a közösségben. Jól pedig csak akkor érezzük magunkat, ha saját érzés- és gondolatvilágunkat próbáljuk beilleszteni a közösség világába.

Nézzük most a *nevelőtestület egységének* a kérdését. Ezzel a problémával — már tudniillik, hogy hol kezdjük az egységet — igen sokan foglalkoztak. Voltak, akik előbb a pedagógiai egységet akarták kialakítani, mások előbb a politikai, és ismét mások előbb az eszmei egységet akarták megvalósítani. Mind a három eljárás helytelen. Helyes álláspont ebben a kérdésben az, hogy a pedagógiánkban érvényesüljön az eszmei, politikai egység, ugyanis a pedagógián keresztül valósul meg a nevelőtestületben az egység, ha annak minden egyes tagját hasonló eszmeiség és egységes politikai állásfoglalás jellemzi.

Az *ideológiai, világnézeti egység* megléte a tantestületben döntő fontosságú kérdés. Ezen a téren van előrehaladás, de sajnos még mindig sok a képmutatás, alakoskodás, kétszínűség pedagógusainknál. Például az egyik Heves megyei nevelőnek kisgyermekke született. A tantestületben nagy hangon kijelentette, hogy templomi keresztelőt nem tart. Ezt már jóval előbb is hangsúlyozta a nevelők előtt. Elmúlik pár hónap és egy magánjellegű, nemhivatalos összejövetelen a testvére elmondotta, hogy elvitték a más megyében lakó nagymamához és ott keresztelték meg. Minden pedagógusnak, aki még nem oldotta meg azt a kettősséget, amely benne él; — tudniillik, hogy az iskolában a tudományos világnézet alapján tanít, de a magánéletében még a régi idealista alapon él, — önmagának kell minél előbb megoldania. Mintahogy Kádár elvtárs mondotta a Központi Bizottság beszámolójában a VII. kongresszuson, hogy: „Nézzenek szembe — az ilyen egyének — a legnagyobb kérdéssel, vessenek számot önmagukkal, vajon a szocializmust építő néppel tartanak-e, vagy elszakadnak tőle. A nép ügyét, a szocializmust nem lehet félig vállalni, arra csak egyértelmű igennel, vagy nemmel lehet válaszolni” [4].

A *politikai egység* a nevelőközösségben úgyszintén igen fontos szerepet tölt be. Politikai állásfoglalásban nem szabad, hogy szöges ellentét legyen a nevelőtestületi tagoknál. Kisebb részletekben lehet más véleményük, de nagy körvonalakban és a döntő kérdésekben azonos politikai állásfoglalást kell tanúsítaniok. Ne legyen a testület tagjai között ilyen szempontból szakadék.

Bátor, határozott, de jószándékú kritikával a politikailag fejlettebb kartársaknak kell tovább erősíteni a nevelőközösség politikai egységét. Például a termelőszövetkezetek fejlődésének segítése kérdésénél tudnunk kell, hogy más a hozzáállása az egyes nevelőknek ehhez a kérdéshez már az ő egyéni helyzetüknél és körülményeiknél fogva. Van olyan pedagógus, a tantestületben, akinek soha nem is volt földje; van esetleg olyan, akinek volt földje, de eladta és házat, autót, vagy motorke-rékpárt vett az árán, van akinek volt egy pár katasztrális hold földje

és azt leadta a termelőszövetkezetnek. Esetleg lehetnek a testületben olyan pedagógusok is, akiknek a szüleinek, vagy testvéreinek volt földje és azok jártak el az előbb felsorolt módon. Ezek tehát éppen az adott helyzetüknél fogva másképpen gondolkodtak, vagy még talán jelenleg is másképpen gondolkodnak a termelőszövetkezetekről. De mindnyájuknak jól kell tudni, hogy ezzel a kérdéssel kapcsolatban csak a helyes és a jót kell tanítani, azt ami a szocializmus építését előbbre lendíti. Ez társadalmi törvény és minden pedagógusnak ennek a szellemében kell eljárnia. Vagy például a nacionalizmus kérdésében is egységes, helyes álláspontot kell képviselniük. Jól kell tudniok, hogy ilyen kérdések tárgyalásánál három dolgot sohasem szabad elválasztani egymástól: a nemzeti kérdést, a történelmi múltat és a szocializmus építését. Aki így tekint és így vizsgálja ezeket a problémákat, (Trianon stb.) az biztos, hogy nem fog a nacionalizmus rendkívül káros hibájába beleesni.

Pedagógiai elvekben sem lehet marxistaellenes vagy szocialistaellenes didaktikai, neveléstani elveket vallani. A nevelés általános elvei közül például tudnunk kell, hogy a nevelés a társadalmi élet egyik jelensége, s minthogy a társadalom mindig meghatározott jellegű volt, (rabszolga, hűbéri stb.) a nevelés is csak annak megfelelő jellegű lehetett és lehet jelenleg is. A nevelés segítségével valósították és valósítják meg az uralkodó osztályok a maguk politikáját és befolyásolják a felnövekvő nemzedéket. A társadalom történelmi fejlődésének folyamán a nevelés is megváltozott. Lenin elvtárs nem véletlenül hangsúlyozta többször is, hogy „hazugság és képmutatás azt állítani, hogy van élettől és politikától független iskola”.

Marxista- és szocialistaellenes lenne az a nevelő, aki azt állítaná, amit nálunk a Horthy-korszakban és jelenleg a kapitalista országokban most is vallanak sokan, hogy a munkásosztály és a parasztság gyermekei szellemileg gyengébbek mint az uralkodó osztály gyermekei. A nevelés erejében hinni kell mindenkinek, de főleg a pedagógusoknak. Tudni kell, hogy az emberek nem születnek mérnöknek, orvosnak stb-nek, csak hajlamot és készséget örökölnek.

A tanítás általános elveit illetőleg sem lehetnek szöges ellentétek a nevelőközösség egyes tagjainál. Például az oktatás legfontosabb összetevőit (tények közlése, általánosítás, rögzítés, alkalmazás, stb.) mindenkinek ismernie kell és ezeket nem lehet összekeverni. Vagy, hogy tartsuk meg a fokozatosságot, az egyszerűről — az összetett felé; a könnyűtől — a bonyolultabb felé haladjunk; vagy hogy a szemléltetésnek milyen fontos szerepe van a tanításban, stb. ezeket minden pedagógusnak tudnia kell.

Az egyéniség és az egység. Minden közösség egyénekből tevődik össze. Ha az egyének ideológiailag, politikailag fejlettek, ha rendelkeznek a szocialista embert jellemző erkölcsi tulajdonságokkal, akkor az egység megteremtése az igazgatónak nem jelent különösebb nehézséget.

Természetesen felmerül mindenképpen az a kérdés, hogy egy 5—10—20 vagy 30 egyénből álló nevelőtestület, hogyan lesz egységes? Első és legfontosabb dolog, hogy a lényeges kérdésekben egyetértés le-

gyen. Lényeges vonatkozások azok, amelyek minden nevelőre egyaránt szükségszerűen kötelezők. Ezek:

1. az iskola elsődrendű célkitűzései (kommunista ifjúság nevelése.)
2. A felsőbb szervek rendeletei, melyek az iskolai életre vonatkoznak. Ezekkel szemben nem lehet más vélemény, azokat meg kell valósítani a tantestület minden nevelőjének.
3. A tantestület által hozott egységes határozatok.
4. Ideológiailag a marxista filozófia lényeges elvi vonatkozásainak ismerete és megtartása.

Ezek már önmagukban is biztosítanak egy bizonyos fokú egységes eljárást, a nevelőtestület tagjainál. Ahhoz, hogy a legfontosabb kérdésekben egységesen járjanak el nem feltétlenül szükséges:

a) a *puszipajtáskodás*. Ebben nincs semmi komoly, az összetartozást fokozó, elmélyítő tartalom. Az ilyen kapcsolat megbízhatatlan, felszínes, látszatbarátság. Pl. az utcán találkozik két egy iskolánál dolgozó kartársnő. A beszélgetés körülbelül így hangzott el: „Pá Édes. Hogy vagy? De régen voltatok már a férjeddél nálunk. Mikor jöttök el hozzánk? Ti is eljöhetnétek — mondja a másik. Jól elkártyáznánk, televíziós előadást néznénk” stb. Úgy csevegnek, turbékolnak, mintha legjobb édestestvérek volnának. Majd elválnak s körülbelül — minthogy ezt az egyik kifejezésre is juttatta, — ezt gondolták egymásról — de jó hogy már elment ez az undok alak. Ki nem állhatom.

b) Nem feltétlenül kell az egységes nevelőtestület kialakításához a *bizalmaskodás* sem. Mindnyájunk előtt ismeretesek az olyan típusú nevelők, akik mindig mindenről a legjobban értesültek. — Akik az egyik nap nagy fontoskodva közelednek kartársukhoz, és akár személyekről, vagy eseményekről elmondanak mindent, amit csak hallottak, vagy amiről nem teljesen győződtek meg. Legtöbbször dicsekvésből közelednek, hogy „íme lásd nincs semmi olyan a városban, vagy a tantestületben, amiről én ne tudnék”. De én „igaz, őszinte barátod” vagyok és neked mindent elmondok bizalmasan. Másnap ismét közeledik, addig tudniilik mindent megbánt hogy elmondott, és ilyeneket hangoztat: „tudod nem is egészen úgy volt, ahogy elmondtam”, vagy „a világért ne szólj senkinek, még a férjednek, vagy a feleségednek sem, maradjon ez kettőnk titka”. De ő, a „jól értesült” még aznap elmondja ugyanúgy másnak, s pár nap múlva esetleg pletykálkodásért ő vonja felelősségre azokat, akik valóban nem szóltak semmit. Az ilyeneket őszinte bírálattal le kell leplezni és a helyes útra kell téríteni.

c) Nem feltétlenül kell a helyes nevelőtestületi egység megteremtéséhez a *bírkatürelem*, a *meghuntyáskodás* sem. Főleg a régebbi években, — de állítom, — hogy még ma is vannak, — szép számmal olyan tantestületek, ahol egy-két nagyhangú, diktátori tulajdonságokkal rendelkező pedagógus uralkodik az egész tantestületben. A sokszor tán jobb képességű, a helyzetet reálisabban felmérő, de szerényebb magatartású nevelő nem mer felszólalni a tantestületi üléseken, mert ellenségévé teszi a hangoskodó, de az iskolai és a gyermekek nevelésének sokat ártó nevelőt, aki esetleg vezető állásokban lévő egyénekkel tart

jó összeköttetést, vagy közeli rokonságából adódnak ilyenek s ő már talált rá módot, hogy ezt a körülményt a tantestület tudomására hozza.

Az ilyen „basáskodó”, hangoskodó és legtöbbször a szocialista pedagógiának sokat ártó pedagógusok ellen fogjanak össze a nevelőtestület tagjai és kemény kritikával térítsék észre. Ha az sem használna, akkor a felsőbb vezető szervek bevonásával találják meg a megfelelő helyes megoldást.

d) Nem mindenkor és feltétlenül szükséges az egységes nevelőközösség kialakításához a *nagy áldozatvállalás* sem, „főleg csak egyesek részéről”. Hány és hány nevelőtestület van, ahol egyes ünnepélyek alkalmával mindig ugyanazok a nevelők végzik el a munka oroszlánrészét, a többiek pedig ezt természetesnek veszik, s míg a többiek a közösségért dolgoznak, addig ők egy „szalmaszálát” sem tesznek odább a közös ügy érdekében. A múltévben történt például, hogy mint a Heves megyei Tanácsadó tagja április 4-e előtt meglátogattam egy községet. Az ismeretterjesztési munkákkal kapcsolatosan az igazgató elvtársat kerestem föl. Az iskola kapujánál egy magas létra tetején meg is találtam, amint a dekorálást végezte. Megvártam míg befejezte, de utána már ott volt két szavaló diák, akiket még az utolsó simításra rendelt be. Említettem, hogy csak röviden beszéljük meg a problémákat, s ezt ő maga is kérte, mert utána még az énekkarral is szeretne próbálni. Nem tudtam megállni, hogy meg ne kérdezzem, hány tanerős az iskola? Azt mondta 8. Megkérdeztem, van-e magyar szakos kartárs? Felelte van. (énekszakos nem volt.) Ez az igazgató kartárs nem bízott eléggé a nevelőtestület tagjaiban. Azt gondolta, hogy minden munka csak akkor megy jól, ha azt ő maga végzi el. Nem ügyelt arra, hogy egységes, közös célokért és feladatokért közös munkával küzdő nevelőtestülete legyen. Néhány gondolattal ezt megvilágítottam előtte és megígérte, hogy a jövőben sokkal jobban fog bízni nevelőtársaiban. Azóta többször felkeresett, elbeszélgettünk s ma már nem egyedül, hanem 7 kartársával közösen végzi, sokkal jobb eredménnyel, nagyobb buzgalommal minden munkájukat.

A közösségért a tantestület minden egyes tagjának áldozatot kell vállalnia. A közös cél érdekében közösen végzett eredményes munka az, ami összeforrassza a közösség tagjait.

A tantestületben az egységes eljárás fontos és szükségszerű. A jó nevelőközösség olyan, mintegy jó futballcsapat. Az is csak akkor tud jó eredményt elérni, ha meg van a kellő összjáték. Egy futballcsapat, — ha egyénenként jó játékosokból is állana — de ha nincs meg a kellő megértés, ha mindegyik játékos egyénieskedő és önző lenne, akkor végeredményben az összteljesítmény jóval alul maradna a vártnál. Ugyanez áll a nevelőközösségre is. Jobb egy hattagú közepes képességű nevelőkörből álló testület, amely egységes elvek, elgondolások szerint, egységes stílusban és együttesen dolgozik, mintegy olyan iskola, amelyben 12 jó pedagógus dolgozik, de mind a 12 külön-külön, a saját szakállára végzi munkáját, úgy ahogy neki tetszik.

Hasonlítható a tantestület egy zenekarhoz is. Kellemesen, gyönyörködve hallgat a közönség egy jó zenekart, amelyikben mindenki

tudja, hogy mi a kötelessége. Ügyelnek a karmesterre, figyelik egymást; a megfelelő hangerősséggel és dinamikával, óramű pontossággal kezelik hangszerüket. Ugyanilyen a jó nevelőtestület is, ahol a pedagógusok az igazgató vezetésével, a megfelelő egységes világnézeti-, politikai- és pedagógiai elvek szerint végzik az oktató- és nevelő munkájukat. Az ilyen nevelőközösségben öröm a munka; az ilyen tantestületben tisztelik és becsülik egymást a pedagógusok; látogatják egymás óráit és a nehézségeket, a hibákat, a legnagyobb megértéssel és segítőkészséggel közösen oldják meg. Az ilyen oktató- és nevelőmunkának meg is van a megfelelő, komoly eredménye.

De nézzük mi történnék, azzal a zenekarral, ahol a zenekar tagjai nem figyelnék a karmesterre és egymásra sem, és teljes erővel játszanának hangszerükön? Azt hiszem nem kell részletezni azt a „megfelelő elismerést”, amit a hallgatóságtól kapnának. Ugyanilyen az olyan nevelőközösség is, ahol az igazgatónak nincs tekintélye s a nevelők egymást sem becsülik és tisztelik. Oktató-nevelő munkájuk zűr-zavara az előbbi zenekar hangzavarához lenne hasonló.

S ha a zenekarban nem mindenki, csak egy-két zenekari tag — mondjuk a nagydobos, vagy a vadászkürtös — nem figyelne a karmesterre és társaira, és ott is a legerősebben játszana, ahol a legcsendesebben kellene, csak hogy észrevegyék őt a hallgatóság tagjai, — azt hiszem az ilyen esetben sem kellene különösebben fejtegetni, hogy mit jelentene ez is a hallgatóság számára? Ugyanilyen a népszerűséget hajhászó, feltűnni akaró individualista nevelő, — aki nem törődik nevelőtársaival, azok eredményeivel, csak őt szeressék a tanulók, a szülők, és csak őt ismerjék el a felettes szervek vezetői. Nem kell hangsúlyoznom, hogy mennyi kárt okoz és mennyi rombolást végez az ilyen nevelő? (e hasonlatok talán kissé eltúlozva mutatták be a hibákat, de szükség volt rá.)

A nevelőtestület tagjainak egyénieskedése lényeges kérdésekben rendkívül káros módon hathat. Például Egerben történt, hogy egy nevelő, egyik tanulója dolgozatára közepes érdemjegyet adott. A szülő — elfogult volt saját gyermekével szemben, — ami sajnos elég gyakori eset, — bement az igazgatóhoz és panaszát elmondotta. Megmutatta a füzetet, amelyben a betűk össze-vissza dültek, a lapok gyűröttek voltak, még tintafolt is volt rajta, úgyhogy a közepest valóban megérdemelte, sőt az elégségest is, s erre az igazgató, hogy a szülőnek hízelegjék — mert vezetőállású egyén felesége volt, — azt mondotta, hogy ő erre — jelest adott volna. Mit tett ez az igazgató? Lejáratta saját nevelőjének a tekintélyét azért, hogy az ő népszerűség-hajhászó, egyéni célját elérhesse. Végtelenül elítélendő és káros az ilyen eset.

Az egységes eljárásokat a nevelők egységesen alkalmazzák a tanulók és a szülők felé is. Egy jó kialakult és összeforrott közösség jobb hatással van a gyerekekre és a szülőkre, mintha évekig magyaráznánk az egységes eljárás fontosságát. (főleg szülői értekezletekre gondolok). A jó nevelőközösség példájával szinte kényszerítőleg hat. Például ha a gyerekek tudják, hogy tízpercben senki sem maradhat az osztályteremben, és ha ezt minden nevelő megköveteli, akkor nincs is probléma ezen

a téren; de ha egy-két nevelő ezt nem veszi figyelembe, és nem követeli meg, a gyerekek azt mindjárt észreveszik és könnyen vissza is élhetnek vele.

Ugyancsak Egerben történt, nem is olyan régen a következő eset; mely kézzelfoghatóan bizonyítja, hogy nem volt meg az egységes nevelői ráhatás a pedagógus és a szülő eljárásában: Egy általános iskolai tanuló iskolatársát tetteg súlyosan bántalmazta, ezért a nevelő beírt a tanuló ellenőrzőkönyvébe és behívatta a tanuló édesanyját. A szülő gyermekével együtt jött el az iskolába és a legkeményebb hangon kifakadt a nevelő eljárása ellen, azzal érvelve, hogy azért nem kellett volna beírni az ellenőrzőkönyvbe, mert ezt a többi tanár is meglátja, és mit gondolnak az ő fiáról? Ott a fia előtt fejtette ki, hogy nem ad igazat a nevelőnek, mert az ő fia ezt nem érdemli meg. Mondanom sem kell, hogy mennyire helytelen volt a szülő eljárása. Az ügy az igazgató elé került, aki a körülményeket alaposan kivizsgálta s annak megfelelően döntött. A gyerek megkapta a méltó büntetését és utána a szülő is csendesebb lett. De hogy mennyit ártott az az édesanya az osztályfőnök tekintélyének, azt ő talán fel sem tudta mérni. Az egységes eljárás a nevelőtestület tagjai számára lényeges kérdéseknél döntő, szinte kötelező, de részletkérdéseknél, módszerbeli problémáknál — a nevelő látva a fő célt, ahová el akar jutni — annak eléréséhez, megvalósításához különböző eljárásokat, utakat és módokat választhat.

Nem kötelező jellegűek — és ezt kihangsúlyozom — de adódnak bizonyos alkalmak a nevelőtestület életében, amelyeket ügyesen kihasználva az egységes nevelőközösség kialakítását, erősítését előbbre lendíthetjük. Ilyenek például az igazgató névnapja, közös kirándulások, nevelőtestületi tagok névnapja, — főleg ha többen vannak azonos nevűek —, közös mozi, — és színházlátogatások, stb.

Az igazgató névnapja, valóban olyan alkalom, amelyen a nevelőtestület tagjai közelebb kerülhetnek egymáshoz. Az igazgatónak a felkészítés mellett némi kis ajándékkal kedveskedhetnek és esetleg „fehér-asztal” mellett el is beszélgethetnek. Feltétlenül helytelen volt azonban az az eljárás, amelyik az egyik megyei iskolánál megtörtént. Az igazgató névnapjára készült a tantestület. Elhatározták, hogy egy szerény kis ajándékot vesznek számára és ehhez mindenki hozzájárul 10 forinttal. A javaslatot a tantestület elfogadta. Két-három nap múlán mindenki be is fizette a megajánlott összeget egy pedagógus kivételével, aki kijelentette, hogy ő nem fizet be 10 forintot, mert ő külön akarja felköszönteni az igazgatót és ő külön, egyedül 150 forintos ajándékot vett. Ez már egyénieskedés. A nevelőközösség tagjai joggal hízelkedésnek, talpnyalásnak minősíthették eljárását. Ugyanis, ha ő valóban igen jó barátságban van az igazgatóval, és családja az igazgató családjával, akkor adta volna be ő is a megszavazott tíz forintot és utána még vehetett volna külön is ajándékot az igazgatónak, mint barátjának, de a közösség tevékenységéből nem vonhatja ki magát.

Egy közös tantestületi — családtagokkal együtt történő — kirándulás, mozi-, vagy színházlátogatás nagyon közel hozza az embereket egymáshoz. Ilyenkor sokszor megoldódnak a vélt sérelmek, a kölcsö-

nös neheztelések és künn a természetben, felszabadultan elbeszélgetve sokszor rádöbbennek egyes kartársak, hogy mennyire tévesen és helytelenül ítélték meg eddig egyes nevelőtestületi tagokat. Az egy közösségben dolgozó, egy célért küzdő embereknek közel kell jutniuk egymáshoz s ennek érdekében minden lehető alkalmat, mely az összetartozást erősíti, meg kell ragadni. Egy kis elbeszélést olvastam régebben, amely arról szólt, hogy egy pásztor fenn a magas havasi legelőn legeltette nyáját. Nagy köd volt, szinte alig látott s féltette bárányait. Egyszer csak valami sötét alak közeledett nyája felé. Megijedt, azt hitte, hogy farkas, s már a fejszéje után nyúlt, hogy megvédje kis bárányait. Amikor közelebb ért a sötét árny, akkor látta, hogy emberi alak; hogy a kisfia, aki ebédet hozott számára. Valahogy így vagyunk az emberekkel is: ameddig nem ismerünk valakit, addig tartózkodunk, talán félünk is tőle, amikor közelebb engedjük magunkhoz, akkor vesszük észre jó tulajdonságait, s amikor egészen közel engedjük magunkhoz, akkor szeretjük meg az illetőt.

Azonban az ilyen közös kirándulások, mozi- vagy színházlátogatások stb., nem kötelezőek, és ezt jól meg kell jegyezni. Ezeket nem megkövetelni kell, hanem úgy kell megszervezni, hogy vonzóerővel bírjon és lehetőleg mindenki ott legyen. Ha valaki ilyen közös rendezvényen megígéri, hogy résztvesz és mégsem tudott megjelenni, azért nem kell mindjárt azt gondolni, vagy mondani: „no ez rossz közösségi ember, — kihúzza magát a közös rendezvényekből”. Nem. Valami mindig jöhet közbe, amely megakadályozhatja a részvételét: például édesapja, édesanyja, vagy testvére jött meg váratlanul messzi vidékről; vagy egyetemista-, katonafia jött haza és másnap már utazik is vissza stb. Ezek mindig olyan érvek, amit el is kell fogadni. Ha az első ilyen közös rendezvény, összejövetel jól sikerült, — ez pedig mindig a szervezésen, az igazgaton, és a tantestület tagjain múlik elsősorban —, akkor a következőkön ugyis igyekszik mindenki ott lenni, mert szórakozni, jól érezni magát mindenki szereti.

A nevelőtestület és az igazgató. Minden nevelőtestület élén az egy személyben felelős igazgató áll. Igen sok függ attól, hogy milyen az igazgató? Egy jó igazgató sok segítséget tud adni a nevelőtestületnek, az egyes nevelőknek, különösen a kezdő pedagógusoknak. A jó igazgató átsegíti a kisebb-nagyobb zökkenőken a fiatal nevelőket, akik azután hamarosan értékes tagjai lesznek a tantestületnek. A gyenge igazgató keze alatt még a jelesen, vagy kitűnően végzett fiatal pedagógusok is csak hosszú évek fáradtságos küzdelmei árán juthatnak olyan készségek birtokába, amelyeket jó igazgató segítségével hónapok alatt elsajátíthattak volna.

Az iskola igazgatója nem választott egyén, hanem a felsőbb hatóságok által kinevezett vezető. Tehát az iskola vezetőjét nem választják, mint a párt, a KISZ, vagy a szakszervezet vezetőit, akiket a tagság a legjobb belátása szerint választ meg. Ez utóbbiaknál kollektív vezetés van. Az iskolánál ez nincs meg, de a jó igazgató minden építőszándékú bírálatot elfogad a tantestület tagjaitól.

A jó igazgatót jellemző legfontosabb vonások szerintem a követ-

kezők: pártunk célkitűzéseivel egyetértő, azt megvalósító, a szocializmus építésének őszinte, lelkes és aktív híve; jellemzi továbbá a jó szakmai, ideológiai, módszertani képzettség, s az ezen a területen való állandó továbbképzés; pedagógiai tapintat; szuggesztív erő; határozott, bátor fellépés; következetes, igazságos; a munkát arányosan elosztó; pedagógusainak családi körülményeit, nehézségeit ismerő; a hibákat bátran a nevelőtestület előtt és az egyének szemében feltáró, annak javításához minden segítséget megadó; a testület tagjaival szemben nem bizalmatlan; kartásai óráit meglátogatja, és azt őszintén megbírálja, hogy ezáltal fejlődésüket elősegítse; példás nevelői és társadalmi munkát végez; magánéletében minden tekintetben fedhetetlen; nehézségektől meg nem hátráló; mások véleményét tiszteletbentartó; nem befolyásolható; a társadalmi tulajdont védő stb. Csak a legfontosabbakat soroltam fel, amelyek birtokában az igazgató az iskola és a nevelőtestület irányítását jól meg tudja oldani.

Az igazgatói címmel együtt nem osztogatnak magasabb és szélesebb látókört, ezekre jóval előbb kell szert tenni. Szerintem a távolabbi jövő perspektívája, hogy minden nevelőtestület maga válassza meg az igazgatóját, azt, akit értékelnék, akit szeretnek, akiben megbíznak, és aki a legjobban megtudja az iskola problémáit oldani.

Az igazgatók az eszmei-, politikai- és nevelői egység megteremtéséért, a nevelők továbbképzéséért, fejlődéséért igen sokat tehetnek.

Abban a tantestületben, ahol pártunk útmutatásai és célkitűzései alapján dolgoznak, ahol megvan az ideológiai és politikai egység, ahol a kölcsönös segítség, tisztelet, és bizalom légköre uralkodik, ahol érzik a felelősséget egymás iránt, ott nyugodtan mondhatjuk, hogy jó kollektíva van s az ilyen közösség nagy eredmények elérésére képes. Az ilyen tantestület tagjaira valóban vonatkoztathatjuk, amit Usinszkij mondott: „Az a nevelő, aki a modern nevelés magaslatán áll, s úgy tekinti magát, mint egy nagy szervezet eleven és működő tagját; feladata, hogy az emberiség tudatlansága és bűnei ellen küzdjön; közvetítő az új nemzedék és mind ama nemes és magasztos között, amit az ember története felmutat; ő őrzi azoknak az embereknek szent hagyományát, akik az igazságért és boldogságért harcoltak. Eleven tagnak érzi magát a múlt és jövő között... Műve, bár külsőleg jelentéktelen, a történelem legnagyobb művei közé tartozik” [5].

Az ilyen iskola valóban be tudja tölteni azt a szerepet, amit Lenin elvtárs óhajtott; „Az iskolának a proletárdiktatúra eszközévé, vagyis olyanná kell válnia, amely nemcsak általában, a kommunizmus elveinek közvetítője, hanem egyszersmind közvetítője annak az eszmei, szervezeti és nevelő befolyásnak is, amelyet a proletáriátus gyakorol, a dolgozó tömegek félproletár, és nem proletár rétegeire, a kizsákmányolók ellenállásának teljes elnyomása és a kommunista rendszer megvalósítása érdekében” [6].

J E G Y Z E T E K

- [1] Dr. Berencz János: A pedagógiai kutatás néhány időszerű kérdéséről. Egri Ped. Főisk. Évkönyv Eger, 1960. 118. l.
- [2] Makarenko: Válogatott pedagógiai tanulmányok Bp. 1950. 13.
- [3] Makarenko: u. o. 132 l.
- [4] A Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Kiadó Bp. 1960. 59 l.
- [5] Jeszipov—Goncsarov: Pedagógia. Bp. 1950. 382. lap.
- [6] Lenin Művei 29. köt. Szikra 1953. 123 l.